

πρόσχε. Ἐγὼ δ' ἐν τούτοις θὰ μετασχηματίσω τὴν ἄμαξαν, ὅπως μὴ γνωρισθῆ ὅπου διέρχεται.

Τὸ ὄχημα τοῦτο ἦτον ἀμάξιον ἔχον θόλον ἐκ λευκοῦ ὑφάσματος, στηριζομένου εἰς ξύλινα ἡμικύκλια. Ταῦτα κατεβίβασεν ἐντὸς εἰς τὴν ἄμαξαν, τὸ δὲ ὄφρασμα τὸ ἐδίπλωσεν εἰς τέσσαρα, καὶ μ' εἶπε νὰ κρυφθῶ ὑπ' αὐτό. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸν Ματτίαν νὰ κρυφθῆ καὶ αὐτὸς ὁμοίως, καὶ οὕτω μετεμορφώθῃ ἐντελῶς τὸ ἀμάξιον οὔτε κάλυμμα ἔχον, οὔτε τρεῖς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἓνα μόνον. Ἄν κατεδιωκόμεθα, τὰ γνωρίσματα ἡμῶν, ἃ θὰ ἐδίδον ὅσοι θὰ μᾶς ἔβλεπον διερχομένους, θὰ ἐματαίουν τὰς ἐρεῦνας.

— Ποῦ ὑπάγωμεν; ἠρώτησα τὸν Ματτίαν, ὅταν ἠπλώθη πλησίον μου.

— Εἰς Λιττελάμπτων, λιμενίσκον, ὅπου ὁ Βόβ ἔχει ἀδελφόν. Αὐτὸς εἶναι πλοίαρχος μικροῦ πλοίου ἀπερχομένου εἰς Γαλλίαν, εἰς Ἴσιγνὺ τῆς Νορμανδίας, ὅπου φορτῶναι αὐγά καὶ βούτυρον. Ἄν σωθῶμεν, — καὶ θὰ σωθῶμεν, — εἰς τὸν Βόβ θὰ τὸ ὀφείλωμεν. Αὐτὸς ἔπραξε τὰ πάντα. Τί θὰ ἐδυνάμην διὰ σὲ ὁ πτωχὸς ἐγώ; Ὁ Βόβ συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομον, νὰ σοὶ στείλῃ τὸ γραμματίον μου διὰ τοῦ σωλήνος, καὶ ἔπεισε τοὺς συντρόφους του νὰ μᾶς δανείσουν αὐτὸ τὸ ζῶον. Αὐτὸς θὰ μᾶς δώσῃ καὶ πλοῖον νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Γαλλίαν· διότι ἐνοεῖς ὅτι, ἂν ἤθελες νὰ πλεύσῃς δι' ἀτμοκινήτου, ἀμέσως θὰ ἐκρατεῖσο. Βλέπεις ὅτι χρήσιμον πρᾶγμα εἶναι οἱ φίλοι.

— Καὶ τὸν Κάπην, τίς εἶχε τὴν ἰδέαν νὰ τὸν φέρῃ;

— Ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Βόβ ἐσοπίσθη νὰ τὸν βιάψῃ κίτρινον ὅπως μὴ γνωρισθῆ. Τὸν ἐκλέψαμεν ἀπὸ τοῦ ἀστυνομοφύλακος Ζερῦ, τοῦ νοήμονος Ζερῦ, ὡς ἔλεγεν ὁ δικαστὴς, ὅστις ὅμως δὲν ἐνόησεν ὅτι ὁ Κάπης ἐπέταξεν. Ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι ἄμα ὁ Κάπης μ' ἐλύρισε, ἔπραξεν αὐτὸς τὸ πᾶν. Ἐπειτα δὲ καὶ ὁ Βόβ γνωρίζει ὅλα τὰ τεχνάσματα τῶν κλεπτῶν τῶν κυναρίων.

— Καὶ ὁ ποὺς σου;

— Ἰατρὸύθη, ἢ περίπου. Οὔτε εἶχον καιρὸν νὰ σκεφθῶ περὶ αὐτοῦ.

Αἱ ὁδοὶ τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι ἀνοικταὶ ὡς αἱ τῆς Γαλλίας. Εἰς διάφορα μέρη δοκῶς τὰς φράττει, καὶ ὁ ἐκεῖ διερχόμενος πρέπει νὰ πληρώνη. Ὅταν ἐφθάνομεν εἰς ἓνα τῶν φραγμῶν τούτων, ὁ Βόβ μᾶς ἔλεγε νὰ σιωπῶμεν καὶ νὰ μὴ κινώμεθα, καὶ οἱ φύλακες ἐκεῖ ἔβλεπον ἀμάξιον ἔχον μόνον τὸν ἠνίοχον του. Τοῖς ἔλεγε δ' ὁ Βόβ τινας ἀστεῖσμούς καὶ διήρχετο.

Ὁ ἵπποδρομίου γελωτοποιὸς, ἱκανώτατος ὢν εἰς τὰς μεταμορφώσεις, εἶχε λάβει τὸ σχῆμα καλοῦ χωρικοῦ γεωπόνου, καὶ οἱ προσεχέτεροι γνώριμοί του θὰ τῷ ὠμίλου χωρὶς νὰ ἠξεύρουν τίς εἶναι.

Ἐπροχωροῦμεν ταχέως, διότι γενναῖος ἦτον ὁ

ἵππος καὶ καλὸς ἀμαξηλάτης ὁ Βόβ. Ἀνάγκη ὅμως ὑπῆρχε νὰ ἰστάμεθα ἐνίοτε διὰ ν' ἀναπαύηται καὶ νὰ τρώγῃ ὁ ἵππος. Εἰς ξενοδοχεῖον ὅμως δὲν εἰσελάμεν, ἀλλ' εἰς τὸ δάσος, ὅπου ὁ Βόβ ἔλυσε τὸν ἵππον, καὶ τῷ ἐπέρασεν εἰς τὸν λαμὸν σάκκον κριθῆς ὃν ἔλαβεν ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπειδὴ δὲ ἦτον νύξ σκοτεινὴ, φόβος δὲν ὑπῆρχε νὰ μὴ ἀνακαλυφθῶμεν.

Τότε ἠδυνήθην νὰ συνομιλήσω μετὰ τοῦ Βόβ, καὶ πλήρης συγκινήσεως νὰ τῷ εἰπῶ τινὰς λέξεις εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ δὲν μ' ἀφῆκε νὰ τῷ ἐκφράσω ὅ,τι εἶχον εἰς τὴν καρδίαν.

— Μὲ ὑπεχρέωσες, εἶπε, σφίγγων μοι τὴν χεῖρα· σήμερον ἐγὼ σὲ ὑποχρῶ. Ἐκαστος τὴν ἀράδα του. Ἐπειτα εἶσαι ἀδελφὸς τοῦ Ματτίαν, καὶ διὰ παιδίον καλὸν ὡς τὸν Ματτίαν πολλὰ πρᾶγματα γίνονται.

Τὸν ἠρώτησα ἂν ἤμεθα ἀκόμη μακρὰν τοῦ Λιττελάμπτων, καὶ μ' εἶπεν ὅτι ἀπέχει ἀκόμη ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμεν, διότι τὸ πλοῖον τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπέπλεε πᾶν σάββατον εἰς Ἴσιγνὺ, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ ἄμπωτις ἦτον ἐνωρίς. Ἦτον δ' ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη παρασκευὴ.

ἠπλώθημεν λοιπὸν πάλιν εἰς τὰ ἄχυρα ὑπὸ τὸ πανίον, καὶ ὁ ἵππος ἐξεύχθη καὶ ἐκίνησε ταχυβατῶν.

— Φοβεῖσαι; μ' ἠρώτησεν ὁ Ματτίαν.

— Ναι καὶ ὄχι. Φοβοῦμαι πολὺ μὴ συλληφθῶ καὶ πάλιν· ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν θὰ συλληφθῶ. Ὅστις ὅμως φεύγει δὲν ὁμολογεῖ ὅτι εἶναι ἔνοχος; Τοῦτο πρὸ πάντων μὲ βασανίζει. Τί νὰ εἰπῶ πρὸς ὑπεράσπισίν μου;

— Τὸ ἐσκέφθημεν τοῦτο· ἀλλ' ὁ Βόβ ἐνόμισεν ὅτι πρὸ παντὸς ἀνάγκη ἦτον νὰ μὴ καθήσῃ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ κακουργιοδικεῖου. Εἶναι λυπηρότατον νὰ καθήσῃ τις ἐκεῖ, καὶ ἂν ἀθωωθῆ. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐτόλμησα νὰ εἰπῶ, διότι ἀκλόνητον ἔχων τὴν ἰδέαν ὅτι ἔπρεπε νὰ σὲ φέρω εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐφοβούμην μὴ ἡ ἰδέα αὕτη μοὶ γίνῃ κακὴ σύμβουλος.

— Καλῶς ἔπραξας, καὶ ὅ,τι καὶ ἂν συμβῆ, πρὸς σᾶς θὰ ὀφείλω εὐγνωμοσύνην.

— Τίποτε δὲν θὰ συμβῆ· ἔσο ἡσυχος. Εἰς τὸν σταθμὸν ὁ φύλαξ σου θὰ κατέθεσε τὴν ἐκθεσίον του· ἀλλ' ὅσῳ νὰ ὀργανισθῶσιν αἱ ἐρευναι, θὰ παρέλθῃ καιρὸς, καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις εἰς τὰ τέσσαρα! Ἐπειτα δὲν ἠξεύρουν ὅτι θ' ἀποπλεύσωμεν ἐκ Λιττελάμπτων.

Βέβαιον ἦτον ὅτι ἂν δὲν παρηκολουθούμεθα, εἶχομεν πᾶσαν πιθανότητα νὰ ἐπιβιασθῶμεν εἰς τὸ πλοῖον ἀνενοχλήτως. Ἀλλὰ δὲν εἶχον, ὡς ὁ Ματτίαν, τὴν πεποιθήσιν ὅτι εἰς τὸν σταθμὸν ὁ φύλαξ ἔχρονοτριβήσε πρὶν μᾶς καταδιώξῃ. Οὗτος ἦτον ὁ κίνδυνος, καὶ ἐδύνατο νὰ εἶναι μέγας.

Ἐν τούτοις ὁ ἵππος, ὑπὸ τοῦ Βόβ παροτρυνόμενος, ἐξηκολούθει καλπάζων ἐπὶ τῆς ἐρήμου ὁδοῦ, σπᾶμῶς δ' ἐνίοτε ἀπηντῶμεθα μετὰ τινων

Καθ' ὅλον τὸν μέσον αἰῶνα ἡ ἐπιστήμη ὑπακούει εἰς τὴν σχολαστικὴν, τὴν περιορισμένην ἐκείνην φιλοσοφίαν, ἣτις ὡς ἀληθῆ θεωρεῖ μόνα τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεδεγμένα καὶ τὰ ὑπὸ εὐσεβῶν διδασκάλων διδασκόμενα. Τὴν σήμερον ἡ ἐπιστήμη διακηρύττει τὰς ἀληθείας αὐτῆς ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ. Ὁ νεωτεριστὴς εὐκόλως καταστρέφει παραδεδεγμένην θεωρίαν, παρουσιάζων γεγονός τι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην. Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶχεν οὕτω ἄλλοτε, παράδειγμα δὲ τούτου παρέτχεν ἡμῖν ἡ ἱστορία τῶν μαρτύρων τῆς ἀστρονομίας.

Ὁ Βάκων καὶ ὁ Descartes εἶναι οἱ ἰδρυταὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, οἱ δημιουργοὶ τῆς ὑγιоῦς λογικῆς, ἣτις διδάσκει ἡμᾶς, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ διασήμεου Γάλλου φιλοσόφου, «να διευθύνωμεν καλῶς τὴν ἡμετέραν διάνοιαν ὅπως ἀναζητῶμεν τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ». Ὁ Descartes ἐκήρυξε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς κρίσεως εἰπὼν ὅτι «οὐδὲν πρέπει νὰ παραδεχώμεθα ὡς ἀληθές, εἰ μὴ καθαρῶς καὶ σαφῶς ἀπεδείχθη ὡς ἀληθές».

Ἡ ἰδέα αὕτη, ἣτις φαίνεται ἡμῖν ἀπλούςατη, ἐθεωρεῖτο τότε ὡς τερατολογία. Ἐγγλημα ἦτο τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὴν μαρτυρίαν τῶν αἰσθήσεων ἢ τῆς λογικῆς ἐναντίον τῶν λόγων τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν παραγγελημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πλάνη λοιπὸν καὶ αἱ προλήψεις διεβιάζοντο ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Εἰς τὸν ἀστρονόμον τὸν τολμήσαντα νὰ εἴπῃ: «εἶδον κηλίδας εἰς τὸν ἥλιον, ὡς βλέπετε κηλίδας ἐπὶ τοῦ χάρτου¹», ἀπεκρίνοντο: «δὲν εἶναι δυνατὸν, καθότι οἱ διδάσκαλοι διδάσκουσιν ὅτι ὁ ἥλιος εἶναι ἄφθαρτος, αἱ δὲ κηλίδες εἶναι σημεῖον φθορᾶς».

Τῆς κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν μεγάλης φιλοσοφικῆς κινήσεως προηγήθη ἐν τῇ τρίτῃ ἑκατοταστηρίδι πρόδρομος ἔξοχος τὴν μεγαλοφυίαν καὶ τὰς συμφορὰς, ὁ Ῥογέρος Βάκων. Τῷ ὄντι ὁ περιώνυμος Ἀγγλὸς μοναχὸς εἶναι ὁ πρῶτος φιλόσοφος ὅστις διεμαρτυρήθη κατὰ τῶν παρεκτροπῶν τῆς σχολῆς. «Ἐὰν ἡδυνάμην, ἔλεγεν, ἤθελον καύσει ὅλα τοῦ Ἀριστοτέλους τὰ βιβλία, καθότι χρονοτριβοῦμεν μελετῶντες αὐτὰ, εἰς οὐδὲν δὲ χρησιμεύουσιν ἢ εἰς τὸ νὰ διαδίδωσι τὴν πλάνην καὶ νὰ αὐξάνωσι τὴν ἀμάθειαν». Ταῦτα λέγων ὁ Βάκων δὲν εἶχε κατὰ νοῦν τὸν Ἀριστοτέλην τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλ' ὅ,τι δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν τὸν Ἀριστοτελισμὸν τοῦ μεσαιῶνος.

Ὁ Ῥογέρος Βάκων, γεννηθεὶς ἐν Ilchester ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Σόμερσετ κατὰ τὸ ἔτος 1214, ἤκουσε κατὰ πρῶτον τὰ μαθήματα τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης, ἔπειτα δὲ μετέβη εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, μερίστην ἔχον τότε φήμην. Ἀναδειχθεὶς διδάκτωρ τῆς θεολογίας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ τάγμα τῶν σχολοζώστων. Αἱ περιπτώσεις τοῦ βίου αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεί-

νη εἶναι ἄγνωστοι. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ὅτι ὁ πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας ἔρωσ αὐτοῦ ἔγινεν ἔκτοτε δι' αὐτὸν ἀφορητὴ βασάνων ἐκ μέρους τῶν θρησκομανῶν συναδέλφων του. Ὁ Ῥογέρος Βάκων ἔμαθε κατὰ πρῶτον τὴν λατινικὴν, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἑβραϊκὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν, ἵνα δυνηθῆ ν' ἀναγνώσῃ τοὺς ἀρχαίους εἰς τὸ πρωτότυπον κείμενον. Ἐκτὸς τούτου ἠσχολεῖτο περὶ τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν φυσικὴν, τὴν χημείαν καὶ ὅλας ἐν γένει τὰς ἐπιστήμας, ἐβασίστο δὲ πρὸ πάντων εἰς τὴν πείραν, καὶ διέδιδε τὰς ὑγιεῖς αὐτοῦ ἀρχὰς μεταξὺ τῶν πολυαριθμῶν νέων, οἵτινες ἐβοήθουν αὐτὸν εἰς τὰς ἐρεῖνας του. Ἡ φιλοπονία αὐτοῦ καὶ ἡ εὐφυΐα κατέστησαν αὐτὸν περίφημον. Ἐν Παρισίῳ ἐκαλεῖτο Δόκτωρ Θαυμάσιος (Docteur admirable), ἦτο δὲ ἄξιος τοῦ ὀνόματος τούτου διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Βάκων πρῶτος παρετήρησε τὸ ἐσφαλμένον τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ὡς πρὸς τὸ ἡλιακὸν ἔτος, καὶ προσέτεινε τὴν μεταρρύθμισιν αὐτοῦ εἰς τὸν πάπαν Κλήμεντα Δ'. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη συνετελέσθη τρεῖς ἑκατοταστηρίδας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Μελετήσας πρῶτος τὰς ιδιότητας τῶν κοίλων καὶ κυρτῶν ὑέλων, κατεσκεύασε τὰ πρῶτα δίοπτρα πρὸς χρῆσιν τῶν πρεσβυώπων καὶ ἐξέθηκε τὴν θεωρίαν τοῦ τηλεσκοπίου. Καὶ δὲν ἀνεκάλυψε μὲν ἴσως, ὡς ἐσφαλμένως ἐβρέθη, τὴν πυρίτιδα, ἣν σαφέστατα περιέγραψε πενήτηκοντα ἔτη πρὸ αὐτοῦ ὁ Μάρκος Γραικός¹, ἀλλὰ τοὐλάχιστον συνετέλεσεν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς οὐσίας ταύτης, διδάξας τὴν μέθοδον τοῦ καθαρίζειν τὸ νίτρον, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὡς γνωστὸν, ἐν τῶν συστατικῶν τῆς πυρίτιδος στοιχείων.

Ἄλλ' ἕνεκα τῶν ἔργων τούτων ὁ Βάκων ἐκατηγορήθη ἐπὶ μαγείᾳ. Ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ ἀπέδιδεν αὐτῷ πλεῖστα θαύματα. Ἐλέγετο ὅτι ἦτο μάγος, ὅτι κατεσκεύασε κεφαλὴν χαλκίνην ὀμιλοῦσαν καὶ προλέγουσαν τὸ μέλλον. Τὰ συγγραμματα αὐτοῦ οὐδὲν περὶ τούτου περιέχουσιν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ἀνιθάνομεν ὅτι ὁ φθόνος καὶ ἡ θρησκομανία τῶν συναδέλφων του μοναχῶν τῷ ἐπροξένησαν μυριάς βασάνους. Οἱ προϊστάμενοί του Τάγματός του ἀπηγόρευσαν αὐτῷ νὰ κοινοποιήσῃ τὰς συγγραφὰς αὐτοῦ εἰς οἰονδήποτε ἐπὶ ποιῆ νηστείας. Ἄλλ' ὅμως ὁ Βάκων ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος Δ' μεγάλην ἔχοντος περιέργειαν νὰ μάθῃ τὰς θαυμασίας ἐφευρέσεις τοῦ περιώνυμου σχολοζώστου. Ὁ Ῥογέρος Βάκων ἔπεμψεν εἰς τὸν Πάπαν τῇ φροντίδι ἀφωσιωμένου μαθητοῦ, τοῦ Ἰωάννου τῶν Παρισίων, τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ σύγγραμμα Opus majus (Μέγα ἔργον)

1. Περὶ τοῦ ὁποῖου οὐδὲν εἶναι γνωστὸν, εἰμὴ μόνον ὅτι ἔγραψε βιβλίον, τὸ ὁποῖον μεταξὺ πολλῶν γελοίων παραγγελημάτων περιέχει καὶ τὴν μέθοδον τοῦ κατασκευάζειν πυρίτιδα.

γενόμενος ὑπηρετὸς εὐπόρου μαθητοῦ, τὴν μὲν ἡμέραν ὑπηρετεῖ πιστῶς τὸν κύριον αὐτοῦ, μέρος δὲ τῆς νυκτὸς διήρχετο μελετῶν.

Ὁ πτωχὸς Ramus προμηθευεῖς βιβλία σπουδαῖα, οἷα τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφώντος καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀνεγίνωσκεν αὐτὰ μετ' ἄκρας ἐπιμελείας, κατὰ δὲ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς ἤκουε μαθήματα φιλοσοφίας, τὰ ὁποῖα παρέδιδεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Poitiers Ἰωάννης Hennuyer· τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐξησκαίτο οὕτω εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ ἀπεδέχετο τὰς νέας ιδέας, αἵτινες ἔφερον ἥδη τὸ διακριτικὸν ὄνομα Σωκρατισμὸς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ ἡ ἐλευθέρωσις περὶ τῶν πραγμάτων κοίσις καὶ ἡ ἔρευνα τῆς ἀληθείας διὰ τῆς λογικῆς. Ὁ Ramus προσεπάθησε μελετῶν ν' ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὰς παραδεδεγμένας ιδέας καὶ ν' ἀποφύγῃ τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, εἰκοσαετῆς δὲ ὧν ὑπέβαλε τὴν ἐναίσιμον αὐτοῦ διατριβὴν ὡς προλύτου τῶν τεχνῶν, ἧτις ἦτο τοσοῦτον λαμπρὰ, ὥστε οἱ κριταὶ αὐτοῦ ἄκοντες ἐπευφήμισαν. Καὶ ὅμως τὰ ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἦσαν λίαν ἐπισηφάλη, καθότι προσέβαλλον τὴν σχολὴν τοῦ Ἀριστοτέλους. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ὁ Ramus παραδίδων δημόσια μαθήματα εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Mans, ἐσχολιάζεν ἐνώπιον ἀκροατηρίου ὁσημέραι πολυπληθεστέρου τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Λατίνους συγγραφεῖς. Τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ, περιλαμβάνον τὴν ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἔφερον αὐτὸν εἰς τὴν λογικὴν καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ διευθύνειν τὴν διάνοιαν πρὸς εὗρεσιν τῆς ἀληθείας, ἠθέλησε δὲ νὰ βελτιώσῃ τὰς ἀρχὰς τῆς τέχνης ταύτης. Τοῦτο ἤρκει ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν ὑποπτον. «Ὅτε ὁ Ramus ἠθέλησε νὰ συμπληρώσῃ τὴν διδασκαλίαν του διὰ τῆς δημοσιεύσεως συγγραμμάτων, καὶ νὰ διαδώσῃ τὰ δόγματα αὐτοῦ διὰ τοῦ τύπου, τὰ βιβλία του ὑπεβλήθησαν εὐθὺς εἰς τὴν λογοκρισίαν τῆς θεολογικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ συγγράμματα (Dialecticae partitiones et Aristotelicae animadversiones) ἀπηγορεύθησαν διὰ βασιλικῆς διατάγματος (1 Μαρτίου 1544), αὐτὸς δὲ ὀλίγου δεῖν κατεδικάζετο εἰς τὸ κάτεργον· καὶ ἀπέφυγε μὲν τὴν καταδίκην ταύτην ὁ φιλόσοφος, ἀλλ' αἱ παραδόσεις αὐτοῦ ἀπηγορεύθησαν.

«Μὲ ἐλοιπόρησε καὶ μὲ ἐνέπαιξεν ὀλόκληρον τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων, λέγει ὁ νέος καθηγητὴς, ἔπειτα δὲ μὲ κατεδίκασεν ὡς ἀμαθῆ, ἀναίσχυντον, κακεντρέχῃ, ταραχοποιὸν καὶ συκοφάντην. Ἡ γλῶσσά μου καὶ ἡ χεὶρ μου ἐδεδευσθησαν διὰ τῆς καταδίκης ταύτης, ὥστε οὔτε ν' ἀναγνώσω οὔτε νὰ γράψω τι ἡδυνάμην οὔτε δημοσίᾳ οὔτε κατ' ἰδίαν».

Ἐπὶ Ἐρβῆκου τοῦ Β' ὁ Ramus ἔζηπεν ἡσυχώτερος, ἀλλὰ βραδύτερον ἢ καταδρομῇ ἐπανελήφθη. «Ἐδύνατο, λέγει ὁ Βίκτωρ Cousin, νὰ εὗρῃ ἔξω τῆς Γαλλίας ἐντιμον ἄσυλον· κολακευτικώταται προσκλήσεις ἐκάλουν αὐτὸν εἰς Ἰταλίαν καὶ

εἰς Γερμανίαν, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ ταλαιπωρηθῇ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς».

Διορισθεὶς καθηγητὴς εἰς τὴν βασιλικὴν σχολὴν τῷ 1551, ὁ Ramus ἐπαύθη, διωρίσθη ἐκ νέου, ἐπαύθη καὶ δεῦτερον, καὶ ἠναγκάσθη τέλος ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Παρισίων, ὅπου ὅμως ἐπανήρχετο πάντοτε. Κατὰ δυστυχίαν εὗρέθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τὰς ἀπαισίας ἡμέρας τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου, ἐπειδὴ δὲ ἀναντιρρήτως ἔκλινε πρὸς τὴν τῶν διαμαρτυρομένων θρησκείαν, ἐχθρὸς τοῦ τῆς ὁ Charpentier, μανιώδης καθολικὸς, βασιλικὸς καὶ ἰεροδίκης, διέταξε νὰ τὸν ἀναζητήσωσιν ὡς Οὐγενότον. Ὁ Charpentier, λέγει ὁ ἱστορικὸς de Thou, ὑπεκίνησε ὀχλαγωγίαν καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους μισθωτοὺς, οἵτινες τὸν ἐξήγαγον διὰ τῆς βίας ἐκ τοῦ καταφυγίου αὐτοῦ, τῷ ἀφῆρσαν τὰ χρήματά του, τὸν ἐφόνευσαν διὰ λογγῶν καὶ τὸν ἔρριψαν ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ἀγυίαν. Ἐκεῖ μαθηταὶ τινες μανιώδεις, κατὰ προτροπὴν τῶν διδασκάλων αὐτῶν, οὓς ἡ αὐτὴ κατεῖχε λύσσα, ἀπέσπασαν τὰ σπλάγχνα του, καὶ σύραντες τὸ πτώμα, ἐξέθρισαν καὶ διεμέλισαν αὐτό».

Οὕτως ἀπέθανεν ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἀναγεννήσεως ἀνὴρ, ὁ τολμηρὸς νεωτεριστὴς, ὅστις ἐκ τῶν πρώτων εἰργάσθη εἰς τὴν χειραφέτησιν τοῦ πνεύματος, ὅστις ἐπεχειρήσεν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης μεταρρυθμίσειν δυναμένην νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν μεταρρυθμίσειν, ἣν ὁ Καλθίνος καὶ ὁ Λούθηρος ἐπήνεγκον εἰς τὴν θρησκείαν, ὅστις ἐτόλμησε ν' ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας καὶ νὰ κηρύξῃ πρὸ τοῦ Descartes, ὅτι ὁ ὀρθὸς λόγος εἶναι τὸ κριτήριον τῆς ἀληθείας.

Πνεῦμα παγκόσμιον, ἀκάματος ἐργάτης, ἠθέλησε νὰ μεταρρυθμίσῃ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις, ἤρξατο δὲ ἀπὸ τῆς λογικῆς καὶ ἐπεδόθη εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας. Ὁ Ramus, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εἷς τῶν πρώτων μαθηματικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μετέφρασε τὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου, καὶ ἐδημοσίευσεν ἀριθμητικὴν, γεωμετρίαν καὶ ἀλγεβραν, ἧς ἐγένετο ἀδιάλειπτος χρῆσις μίαν ἑκατονταετηρίδα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἠσχολήθη δὲ καὶ περὶ τὴν ἀστρονομίαν, καὶ ἔγινεν εἰς τῶν ὑπερμάχων τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου. Αἱ ιδέαι αὐτοῦ καὶ ἡ μέθοδος συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱατρικῆς καὶ πασῶν τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Ramus εἶναι ἀναντιρρήτως εἷς τῶν προδρόμων τῶν νεωτέρων ιδεῶν.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ.

Ο ΜΕΓΑΣ ΛΑΧΝΟΣ

Οἱ ταξειδιῶται σιδηροδρομικῆς τινοῦ ἀμαξοστοιχίας ἐθεώσαν κατὰ τὸ μεταξὺ Ὀρσβέιερ καὶ Ὁτενβούργ διὰστημᾶ μισρὰν μὲν, ἀλλ' ὥραϊαν ἔπκυλιν, ἐπιχαρτίως ὑψουμένην ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ λευκὴ πρόσοψις ἔτι λευκοτέρᾳ ἐφάνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βάλθους πρασίνου